RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak 194/84 *

I — De feiten en de schriftelijke behandeling

1. Artikel 52 van de Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden voor de Helleense Republiek en de aanpassingen van de Verdragen luidt als volgt:

„De in Griekenland geblokkeerde fondsen toebehorende aan ingezetenen van de huidige Lid-Staten worden vanaf de toetreding tot en met 31 december 1985 geleidelijk vrijgemaakt in gelijke jaarlijkse tranches, in zes etappen, waarvan de eerste begint op 1 januari 1981.

De kapitalen gedeponeerd op elk geblokkeerd fonds op 1 januari 1981 of in aanmerking komende voor storting in geblokkeerde fondsen tussen deze datum en 31 december 1985 worden aan het begin van elke etappe vrijgemaakt, achtereenvolgens met een zesde, een vijfde, een kwart, een derde en de helft van het aan het begin van elk van deze etappen in deze fondsen in deposito zijnde bedrag.

Op 1 januari 1986 worden de geblokkeerde fondsen toebehorende aan ingezetenen van de huidige Lid-Staten opgeheven."

Artikel 49, lid 1, Toetredingsakte luidt:

„De Helleense Republiek kan, onder de voorwaarden en binnen de termijnen neergelegd in de artikelen 50 tot en met 53, de vrijmaking van het kapitaalverkeer voorgeschreven in de eerste richtlijn van de Raad van 11 mei 1960 voor de uitvoering van artikel 67 van het EEG-Verdrag en de tweede richtlijn van de Raad van 18 december 1962 ter aanvulling en wijziging van de eerste richtlijn voor de uitvoering van artikel 67 van het EEG-Verdrag, uitstellen."

2. De Griekse wettelijke regeling, in casu artikel 13 van noodwet nr. 1704 van 4/14 april 1939 houdende wijziging en aanvulling van noodwet nr. 33 van 1936 en van de overige wetten betreffende de bescherming van de nationale munt (Grieks staatsblad, deel I, blz. 149), bepaalt het volgende:

„1) Alle vorderingen in het algemeen van duurzaam in het buitenland woonachtige personen op vennootschappen, banken, natuurlijke of rechtspersonen, die in Griekenland moeten worden betaald en die niet berusten op na 26 april 1932 verrichte overmakingen, via de vrije wisselmarkt, worden als geblokkeerd beschouwd.

...

Eveneens worden als geblokkeerd beschouwd de Griekse obligaties en aandelen, die zich in Griekenland bevinden en die toebehoren aan duurzaam in het buitenland woonachtige personen.

...

3) Voor de vrijmaking van en de beschikking over bovengenoemde vorderingen en effecten is een vergunning vereist van de Bank van Griekenland, die niet aansprakelijk kan worden gesteld ter zake van de weigering daarvan.

..."

3. Daar zij meende dat voornoemde wettelijke regeling niet in overeenstemming was met artikel 52 Toetredingsakte, verzocht de Commissie de Griekse regering bij brief van

* Procestaal: Grieks.

15 maart 1983 om binnen twee maanden haar opmerkingen te maken over de haar verweten schending van het gemeenschapsrecht.

Toen antwoord op deze brief uitbleef, bracht de Commissie op 31 januari 1984 een met redenen omkleed advies uit als bedoeld in artikel 169 EEG-Verdrag, waarin zij de Griekse regering verzocht om dit advies binnen de termijn van een maand na de kennisgeving ervan op te volgen.

Nadat deze termijn was verstreken zonder dat maatregelen waren genomen, heeft de Commissie op 10 juli 1984 het onderhavige beroep ingesteld.

4. Het beroep is op 24 juli 1984 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Het Hof heeft op rapport van de rechter-rapporteur, de advocaat-generaal gehoord, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Conclusies van partijen

De *Commissie* concludeert dan het den Hove behage:

— vast te stellen dat de Helleense Republiek, door de in Griekenland geblokkeerde fondsen toebehorende aan ingezetenen van de Lid-Staten niet geleidelijk vrij te maken volgens het in artikel 52 Toetredingsakte van Griekenland tot de Europese Gemeenschappen bedoelde tijdschema, de krachtens genoemd artikel op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen;

— de Helleense Republiek te verwijzen in de kosten van de procedure.

De *Helleense Republiek* concludeert dat het den Hove behage:

— vast te stellen dat de Helleense Republiek, door volgens het in artikel 52 Toetredingsakte van de Helleense Republiek tot de Europese Gemeenschappen bedoelde tijdschema de in Griekenland geblokkeerde rekeningen toebehorende aan ingezetenen van de Lid-Staten te deblokkeren, zodat de houders van deze rekeningen het bedrag in drachmen van die gedeblokkeerde rekeningen vrij kunnen gebruiken, de krachtens voornoemd artikel op haar rustende verplichtingen is nagekomen.

— de Commissie te verwijzen in de kosten van de procedure.

III — Middelen en argumenten van partijen

1. Volgens de *Commissie* volgt uit artikel 13 van noodwet nr. 1704/1939, die in de Helleense Republiek nog steeds van kracht is, dat de in Griekenland geblokkeerde fondsen toebehorende aan ingezetenen van de huidige Lid-Staten van de Gemeenschap niet geleidelijk zijn vrijgemaakt, zulks in strijd met de uit artikel 52 Toetredingsakte voortvloeiende verplichtingen.

Met betrekking tot de aan genoemd artikel 52 te geven uitlegging, gaat de Commissie eerst in op het probleem van de „geblokkeerde fondsen". Daar deze uitdrukking in geen enkele gemeenschapshandeling is gedefinieerd, moet worden aangesloten bij de kenmerken die op monetair gebied en op dat van de deviezencontrole gewoonlijk aan deze fondsen worden toegeschreven. Algemeen wordt onder geblokkeerde fondsen verstaan, aan niet-ingezetenen toebehorende gelddeposito's,

— die niet vrij naar het buitenland kunnen worden overgemaakt, en

— die niet binnenslands kunnen worden gebruikt, behoudens in een beperkt aantal gevallen en behoudens voorafgaande vergunning van de centrale bank.

De belangrijkste van deze twee beperkingen is het verbod om fondsen naar het buitenland over te maken, omdat zodra de fondsen vrij kunnen worden overgemaakt, zich in de regel in de praktijk geen echte problemen voordoen.

De Commissie meent derhalve, dat artikel 52 Toetredingsakte aldus moet worden uitgelegd, dat het de Griekse regering verplicht de betrokken fondsen volgens het vastgestelde tijdschema, doch in ieder geval vóór 1 januari 1986, niet alleen vrij te maken voor gebruik ervan binnen Griekenland, maar ook om de volledige omwisselbaarheid ervan toe te staan voor een vrije repatriëring.

Deze stelling wordt gesteund door artikel 49 Toetredingsakte, volgens hetwelk de Helleense Republiek onder bepaalde voorwaarden de vrijmaking van het kapitaalverkeer zoals voorgeschreven in de ter uitvoering van artikel 67 EEG-Verdrag vastgestelde richtlijnen van 11 mei 1960 en 18 december 1962, kan uitstellen.

De artikelen 49 en 52 staan allebei in titel III, hoofdstuk 2, van de Toetredingsakte, *getiteld* respectievelijk „Vrij verkeer van personen, diensten en kapitaal" en „kapitaalverkeer en onzichtbare transacties". Wanneer artikel 52 enkel zou verplichten om het vrije verkeer van de geblokkeerde fondsen in Griekenland toe te staan, zou die bepaling niet in deze *titel* thuis horen, daar de bevoegdheid om vrij over zijn geld te beschikken in het land waar de fondsen zich bevinden, nog geen kapitaalverkeer impliceert.

Voorts blijkt uit de richtlijnen ter uitvoering van artikel 67 EEG-Verdrag, waarnaar artikel 49 Toetredingsakte verwijst, dat zij de kwestie van de verplichte verlening van deviezenvergunningen voor kapitaalbewegingen beogen op te lossen, maar niet het probleem van de vrijmaking van het normale binnenlandse gebruik van fondsen die op geblokkeerde rekeningen zijn gedeponeerd.

Dienaangaande moet met name worden gewezen op het feit, dat in lijst A van bijlage I bij de Tweede richtlijn 63/21 van de Raad van 18 december 1962 ter aanvulling en wijziging van de eerste richtlijn voor de uitvoering van artikel 67 van het Verdrag (PB 1963, blz. 62) onder de onvoorwaardelijk vrij te maken handelingen mede is begrepen de „overmaking in termijnen van aan niet-ingezetenen toebehorende tegoeden, door houders daarvan, in bijzonder benarde gevallen", alsmede de „jaarlijkse overmaking van geblokkeerde tegoeden naar een andere Lid-Staat door een niet-ingezeten rekeninghouder...". Hieruit blijkt, dat de geblokkeerde rekeningen door alle Lid-Staten moeten worden opgeheven. Dezelfde verplichting geldt voor iedere staat die tot de Gemeenschap toetreedt en die ten tijde van de toetreding dergelijke rekeningen heeft, zonder dat een bijzondere regeling in de toetredingsakte behoeft te zijn voorzien. Dientengevolge heeft artikel 52 Toetredingsakte ten doel, de Helleense Republiek in dezelfde positie te brengen als de andere Lid-Staten. Dit ware anders, indien zij enkel tot een interne vrijmaking van genoemde rekeningen zou zijn gehouden.

2. De *Griekse regering* gaat om te beginnen in op de draagwijdte van artikel 13 van noodwet nr. 1704/1939. Volgens die bepaling worden alle vorderingen van duurzaam in het buitenland woonachtige personen, die in Griekenland moeten worden betaald en die niet berusten op de overmaking van deviezen via de vrije wisselmarkt, als geblokkeerd beschouwd; de debiteur kan de met een dergelijke vordering overeenkomende

schuld enkel op wettige wijze betalen door een bedrag ten belope van de vordering op een geblokkeerde rekening te storten.

Voor de opening van een geblokkeerde rekening moet derhalve zijn voldaan aan de volgende voorwaarden:

— de rechthebbende (ongeacht zijn nationaliteit, die dus ook de Griekse nationaliteit kan zijn) moet zijn vaste woonplaats buiten Griekenland hebben;

— zijn vordering mag niet berusten op overmakingen via de vrije wisselmarkt, dat wil zeggen niet gefinancierd zijn met in Griekenland ingevoerde deviezen die vrijwillig in drachmen zijn omgewisseld (dus zonder dat er een verplichting tot omwisseling in drachmen en integratie in het Griekse bankstelsel bestaat). Dit is bij voorbeeld het geval bij fondsen afkomstig uit de verkoop van in Griekenland gelegen onroerende goederen, bij inkomsten uit vermogensbestanddelen die niet zijn verkregen door middel van op de vrije markt tegen drachmen omgewisselde deviezen, bij schadeloosstellingen wegens de onteigening van onroerende goederen, bij geldsommen toegekend bij rechterlijke uitspraak, bij terugbetaling van onverschuldigd betaalde belastingen en bij bedragen afkomstig uit geërfde goederen, voor zover deze belastingen niet zijn betaald of deze bedragen niet zijn verkregen door middel van deviezen die op de vrije markt zijn omgewisseld tegen drachmen.

Uit deze beschrijving blijkt, dat het belangrijkste toepassingscriterium van de betrokken wettelijke regeling de duurzame woonplaats van betrokkene is. Ook blijkt eruit, dat ingevolge genoemde bepaling geblokkeerde rekeningen enkel worden geopend voor drachmen die niet zijn aangekocht met via de vrije markt ingevoerde deviezen. Indien daarentegen iemand die in het buitenland woonachtig is, houder is van een in drachmen luidende rekening en de daarop gestorte gelden afkomstig zijn van via de vrije markt ingevoerde deviezen, is de debiteur noch gehouden noch gerechtigd om ter voldoening van zijn schuld fondsen op een geblokkeerde rekening te storten en mag de uitlener deze bedragen rechtstreeks bij de debiteur innen en behoeft hij ze zelfs niet bij een bank te deponeren. Doet hij dit wel, dan wordt het aldus in drachmen verkregen bedrag niet op een geblokkeerde rekening gecrediteerd en kan het zonder vergunning van de bank van Griekenland weer bij de bank worden weggehaald om in Griekenland te worden gebruikt.

Er bestaan in Griekenland dus twee soorten rekeningen voor niet-ingezetenen van Griekenland, te weten de geblokkeerde en de niet-geblokkeerde rekeningen, waarbij het enige verschil is gelegen in de herkomst van de fondsen: de rekeningen die worden gevoed met ingevoerde, op de vrije markt omgewisselde deviezen, zijn niet geblokkeerd, en de enige beperking voor de op een dergelijke rekening gestorte fondsen is, dat zij niet zonder vergunning van de Bank van Griekenland kunnen worden uitgevoerd.

Aangaande het begrip „geblokkeerde rekeningen" stelt de Griekse regering, dat bij gebreke van een communautaire definitie aansluiting moet worden gezocht bij de Griekse wettelijke regeling, in casu bij artikel 13 van noodwet nr. 1704/1939. Artikel 52 Toetredingsakte beoogt immers in het bijzonder de opheffing van de „geblokkeerde fondsen" en het heeft geen betrekking op andere fondsen die wel vallen onder een uitvoerverbod, maar niet zijn geblokkeerd krachtens de noodwet. Dientengevolge moet artikel 52 aldus worden uitgelegd, dat het enkel wil komen tot afschaffing in etappen van artikel 13 van de noodwet voor wat betreft de ingezetenen uit de Gemeenschap, maar dat het niet de moge-

lijkheid wil creëren om vrijgemaakte fondsen naar het buitenland over te maken. Deze fondsen kunnen enkel worden overgemaakt onder de voorwaarden voorzien in de twee ter uitvoering van artikel 67 EEG-Verdrag vastgestelde richtlijnen, wanneer deze in het nationale recht zijn omgezet.

De tegenovergestelde opvatting, die door de Commissie wordt verdedigd, zou ertoe leiden dat de Helleense Republiek vergeleken met de andere Lid-Staten in een minder gunstige positie wordt geplaatst, doordat zij verplicht zou zijn vanaf 1 januari 1986 de uitvoer van onder de noodwet vallende kapitalen toe te staan, maar niet de krachtens de twee richtlijnen betreffende het kapitaalverkeer vrijgemaakte kapitaalbewegingen.

De regering van de Helleense Republiek merkt op, dat zij overeenkomstig het in artikel 52 Toetredingsakte opgestelde tijdschema, op verzoek van de betrokkenen en na controle van hun duurzame woonplaats, is begonnen de geblokkeerde vorderingen geleidelijk vrij te maken. Op 1 januari 1986 trad artikel 13 van noodwet nr. 1704/1939 buiten werking voor degenen die hun duurzame woonplaats op het grondgebied van de Gemeenschap hebben.

IV — Antwoorden op de vragen van het Hof

1. In antwoord op een door het Hof gestelde vraag heeft de *Commissie* uiteengezet, dat de artikelen 49 tot 53 Toetredingsakte (eerste afdeling van hoofdstuk 2, getiteld „Kapitaalverkeer") de Helleense Republiek machtigen om, in afwijking van de eerste en tweede richtlijn voor de uitvoering van artikel 67 EEG-Verdrag, de vrijmaking van het kapitaalverkeer uit te stellen tot ten laatste 31 december 1985. Artikel 52 heeft derhalve ten doel de voorwaarden vast te stellen waaronder de bepalingen betreffende de geblokkeerde fondsen zullen worden toegepast gedurende de overgangsperiode die op 31 december 1985 eindigt.

De Commissie wijst er in dit verband op, dat het gebruik in een Lid-Staat van aan ingezetenen van andere Lid-Staten toebehorende liquide middelen voor lopende betalingen wordt beheerst door artikel 106 EEG-Verdrag en voor kapitaaloperaties door voornoemde richtlijnen, die de overmaking (repatriëring) van alle aan niet-ingezetenen toebehorende liquide middelen geleidelijk beogen vrij te maken.

De opvatting, dat artikel 52 Toetredingsakte de overmaking en het gebruik van geblokkeerde fondsen (rekeningen) voor krachtens het gemeenschapsrecht vrijgemaakte kapitaaloperaties beoogt te liberaliseren, wordt versterkt door de bepalingen van de eerste afdeling van hoofdstuk 2 en met name door artikel 51, lid 2, betreffende de repatriëring van de opbrengst van de liquidatie van de investeringen in onroerende goederen gelegen in Griekenland. Deze bepaling zou geen zin hebben, wanneer artikel 52 enkel ten doel had om het gebruik van geblokkeerde fondsen (rekeningen) in Griekenland vrij te maken.

Bijgevolg meent de Commissie, dat artikel 52 Toetredingsakte de vrijmaking regelt van de geblokkeerde rekeningen die in Griekenland bestonden, zodat de Helleense Republiek — net zoals de andere Lid-Staten — vanaf 1 januari 1986 geen geblokkeerde rekeningen meer mag handhaven of mag openen voor de liquidatie-opbrengst van de in de lijsten A, B en C van de richtlijnen genoemde operaties.

2. De *Griekse regering* heeft in antwoord op de vragen van het Hof uiteengezet, dat Griekenland geen andere soort geblokkeerde rekeningen kent dan die van artikel 13 van noodwet nr. 1704/1939, zoals gewijzigd bij artikel 7 van wet nr. 128/1975. Wil deze bepaling van toepassing zijn, dan moet er in de eerste plaats een vordering zijn die niet berust op een overmaking via de vrije wisselmarkt (dat wil zeggen zonder dat er een verplichting bestaat tot integratie in het Griekse bankstelsel) en, in de tweede plaats, dat de rechthebbende (onafhankelijk van zijn nationaliteit) zijn vaste woonplaats buiten Griekenland heeft. Er wordt geen enkel onderscheid gemaakt tussen geblokkeerde rekeningen toebehorende aan ingezetenen van de Gemeenschap en geblokkeerde rekeningen toebehorende aan ingezetenen van derde landen.

De Griekse regering heeft er bovendien op gewezen, dat bij administratief besluit nr. 692 van de Bank van Griekenland van 11 februari 1986 de geblokkeerde rekeningen toebehorende aan ingezetenen van de EEG, voor wat de omwisseling in deviezen betreft, overeenkomstig het tijdschema van artikel 52 Toetredingsakte zijn vrijgemaakt, voor zover het gaat om kapitaalverkeer van persoonlijke aard, dat wil zeggen giften en schenkingen van elke aard, bruidsschatten en nalatenschappen. Bovendien is bij presidentieel decreet nr. 170 van 19 mei 1986 het kapitaalverkeer tussen Griekenland en de andere Lid-Staten vrijgemaakt, onverminderd de beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 22 november 1985 houdende machtiging van de Helleense Republiek om bepaalde vrijwaringsmaatregelen krachtens artikel 108, lid 3, EEG-Verdrag te nemen.

Bijgevolg zullen de bepalingen van noodwet nr. 1704/1939 in de toekomst niet toepasselijk zijn op ingezetenen van de Lid-Staten van de EEG, op voorwaarde dat hun vorderingen in verband staan met krachtens het gemeenschapsrecht vrijgemaakte kapitaalbewegingen of betrekking hebben op kapitaalverkeer van persoonlijke aard.

U. Everling
rechter-rapporteur